

XXXII. PHẨM KHEN BÁT-NHÃ

01

Lúc bấy giờ, cụ thợ Xá Lợi Tử bạch Phật: Bạch Thế Tôn! Đã nói như vậy, há chẳng phải Bát-nhã-ba-la-mật-đa?

Phật dạy: Này Xá Lợi Tử! Đã nói như vậy tức là Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Khi ấy, Xá Lợi Tử lại bạch Phật: Bạch Thế Tôn! Vì Bát-nhã-ba-la-mật-đa như thế có khả năng chiếu sáng, rớt ráo thanh tịnh. Bạch Thế Tôn! Vì Bát-nhã-ba-la-mật-đa như thế đều nên lễ kính, hơn thiên chúng con đều khâm phụng. Bạch Thế Tôn! Vì Bát-nhã-ba-la-mật-đa như thế không bị nhiễm trước, nên các pháp trong thế gian chẳng thể làm ô uế được. Bạch Thế Tôn! Bát-nhã-ba-la-mật-đa như thế, xa lìa tất cả mê mờ trong ba cõi, có khả năng dứt trừ những sự tối tăm của phiền não. Bạch Thế Tôn! Vì Bát-nhã-ba-la-mật-đa như thế rất là cao cả, vì ở trong tất cả loại pháp thuộc về giác ngộ, rất là tôn quý. Bạch Thế Tôn! Vì Bát-nhã-ba-la-mật-đa như thế có khả năng làm cho an ổn, vĩnh viễn dứt trừ tất cả sự khiếp sợ, bức não tai họa bất ngờ. Bạch Thế Tôn! Vì Bát-nhã-ba-la-mật-đa như thế có khả năng phát ánh sáng nhiếp thọ các hữu tình, khiến chúng đắc năm loại mắt. Bạch Thế Tôn! Vì Bát-nhã-ba-la-mật-đa như thế có khả năng chỉ bày trung đạo, khiến kẻ lạc đường lìa khỏi nhị biên. Bạch Thế Tôn! Vì Bát-nhã-ba-la-mật-đa như thế có khả năng phát sanh trí nhất thiết trí, vĩnh viễn đoạn trừ tất cả các phiền não tương tục và tập khí. Bạch Thế Tôn! Vì Bát-nhã-ba-la-mật-đa như thế là mẹ của các đại Bồ-tát, tất cả Phật pháp mà Bồ-tát đã tu đều từ đây phát sanh. Bạch Thế Tôn! Vì Bát-nhã-ba-la-mật-đa như thế bất sanh, bất diệt, tự tánh không. Bạch Thế Tôn! Vì Bát-nhã-ba-la-mật-đa như thế xa lìa sanh tử, chẳng phải thường, chẳng phải hoại. Bạch Thế Tôn! Vì Bát-nhã-ba-la-mật-đa như thế có khả năng làm chỗ nương tựa, bố thí các pháp bảo. Bạch Thế Tôn! Vì Bát-nhã-ba-la-mật-đa như thế có khả năng thành tựu mười lực Phật, chẳng bị khuất phục. Bạch Thế Tôn! Vì Bát-nhã-ba-la-mật-đa như thế có khả năng chuyển pháp luân vô thượng gồm ba chuyển, mười hai hành tướng, đạt tất cả pháp, không chuyển trở lại. Bạch Thế Tôn! Vì Bát-nhã-ba-la-mật-đa như thế có khả năng chỉ rõ tánh không điên đảo của các pháp, hiển bày pháp không không tánh tự tánh.

Bạch Thế Tôn! Trụ Bồ-tát thừa, hoặc Độc-giác thừa, hoặc Thanh-văn thừa, các loại hữu tình đối với Bát-nhã-ba-la-mật-đa này, nên trụ như thế nào?

Phật dạy: Này Xá Lợi Tử! Các hữu tình ấy đối với Bát-nhã-ba-la-mật-đa này nên như Phật trụ, cúng dường lễ kính, tư duy Bát-nhã-ba-la-mật-đa, nên như cúng dường lễ kính, tư duy Phật Bạt-già-phạm. Vì sao? Vì Bát-nhã-ba-la-mật-đa chẳng khác Phật Bạt-già-phạm; Phật Bạt-già-phạm chẳng khác Bát-nhã-ba-la-mật-đa; Bát-nhã-ba-la-mật-đa tức là Phật Bạt-già-phạm, Phật Bạt-già-phạm tức là Bát-nhã-ba-la-mật-đa. Vì sao? Xá Lợi Tử! Vì tất cả Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác đều do Bát-nhã-ba-la-mật-đa mà được xuất hiện. Này Xá Lợi Tử! Vì tất cả đại Bồ-tát, Độc-giác, A-la-hán, Bất-hoàn, Nhất-lai, Dự-lưu v.v... đều do Bát-nhã-ba-la-mật-đa mà được xuất hiện. Này Xá Lợi Tử! Vì tất cả mười thiện nghiệp đạo, bốn tịnh lự, bốn vô lượng, bốn định vô sắc, năm phép thần thông ở thế gian, đều do Bát-nhã-ba-la-mật-đa mà được xuất hiện.

Này Xá Lợi Tử! Vì tất cả bố thí, tịnh giới, an nhẫn, tinh tấn, tịnh lự, Bát-nhã Ba-la-mật-đa đều do Bát-nhã-ba-la-mật-đa mà được xuất hiện. Này Xá Lợi Tử! Vì tất cả pháp không nội, pháp không ngoại, pháp không nội ngoại, pháp không không, pháp không lớn, pháp không thắng nghĩa, pháp không hữu vi, pháp không vô vi, pháp không rốt ráo, pháp không không biên giới, pháp không tán mạn, pháp không không đối khác, pháp không bốn tánh, pháp không tự tướng, pháp không cộng tướng, pháp không tất cả pháp, pháp không chẳng thể nắm bắt được, pháp không không tánh, pháp không tự tánh, pháp không không tánh tự tánh đều do Bát-nhã-ba-la-mật-đa mà được xuất hiện. Này Xá Lợi Tử! Vì tất cả chơn như, pháp giới, pháp tánh, tánh chẳng hư vọng, tánh chẳng đối khác, tánh bình đẳng, tánh ly sanh, định pháp, trụ pháp, thật tế, cảnh giới hư không, cảnh giới bất tư nghì đều do Bát-nhã-ba-la-mật-đa mà được xuất hiện. Này Xá Lợi Tử! Vì tất cả Thánh đế khổ, Thánh đế tập, Thánh đế diệt, Thánh đế đạo đều do Bát-nhã-ba-la-mật-đa mà được xuất hiện. Này Xá Lợi Tử! Vì tất cả bốn tịnh lự, bốn vô lượng, bốn định vô sắc đều do Bát-nhã-ba-la-mật-đa mà được xuất hiện. Này Xá Lợi Tử! Vì tất cả tám giải thoát, tám thắng xứ, chín định thứ đệ, mười biến xứ đều do Bát-nhã-ba-la-mật-đa mà được xuất hiện. Này Xá Lợi Tử! Vì tất cả bốn niệm trụ, bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lực, bảy chi đẳng giác, tám chi thánh đạo đều do Bát-nhã-ba-la-mật-đa mà được xuất hiện. Này Xá Lợi Tử! Vì tất cả pháp môn giải thoát không, pháp môn giải thoát vô tướng, pháp môn giải thoát vô nguyện đều do Bát-nhã-ba-la-mật-đa mà được xuất hiện. Này Xá Lợi Tử! Vì tất cả năm loại mắt, sáu phép thần thông đều do Bát-nhã-ba-la-mật-đa mà được xuất hiện. Này Xá Lợi Tử! Vì tất cả

mười lục Phật, bốn điều không sợ, bốn sự hiểu biết thông suốt, đại từ, đại bi, đại hỷ, đại xả, mười tám pháp Phật bất cộng đều do Bát-nhã-ba-la-mật-đa mà được xuất hiện. Nay Xá Lợi Tử! Vì tất cả pháp không quên mất, tánh luôn luôn xả đều do Bát-nhã-ba-la-mật-đa mà được xuất hiện. Nay Xá Lợi Tử! Vì tất cả trí nhất thiết, trí đạo tướng, trí nhất thiết tướng đều do Bát-nhã-ba-la-mật-đa mà được xuất hiện. Nay Xá Lợi Tử! Vì tất cả pháp môn Đà-la-ni, tất cả pháp môn Tam-ma-địa đều do Bát-nhã-ba-la-mật-đa mà được xuất hiện.

Khi ấy, trời Đế Thích bỗng nghĩ: Nay Xá Lợi Tử do nhân duyên gì mà hỏi việc này?

Khi ấy, Xá Lợi Tử biết tâm niệm ấy liền bảo: Nay Kiều Thi Ca! Vì các đại Bồ-tát được Bát-nhã-ba-la-mật-đa và phương tiện thiện xảo nhiếp thọ, nên có khả năng đối với tất cả thiện căn công đức của tất cả Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác ở quá khứ, vị lai, hiện tại trong mười phương thế giới, ở khoảng giữa từ sơ phát tâm đến khi chứng đắc quả vị giác ngộ cao tột, chuyên pháp luân nhiệm mầu cho đến pháp diệt; hoặc thiện căn công đức của chư Thanh-văn, Độc-giác, Bồ-tát và các loại hữu tình khác nhóm tụ cân nhắc suy lường, khởi ngay sự tùy hỷ hồi hướng quả vị giác ngộ cao tột; do nhân duyên này cho nên hỏi việc này.

Lại nữa, Kiều Thi Ca! Các đại Bồ-tát học Bát-nhã-ba-la-mật-đa vượt hơn bố thí, tịnh giới, an nhẫn, tinh tấn, tịnh lự Bát-nhã Ba-la-mật-đa gấp vô lượng lần. Thí như trăm ngàn kẻ sanh ra đã bị mù, không có người sáng mắt khéo dẫn đường, thì chẳng có thể đến gần đường chính, huống là có thể đi xa để đến thành lớn phong phú an lạc; bố thí, tịnh giới, an nhẫn, tinh tấn, tịnh lự Bát-nhã Ba-la-mật-đa ấy cũng như vậy. Các kẻ mù bẩm sinh, nếu không có Bát-nhã-ba-la-mật-đa là người sáng mắt dẫn đường, thì còn chẳng hướng đến đường chánh Bồ-tát, huống là có thể được vào thành trí nhất thiết.

Lại nữa, Kiều Thi Ca! Bố thí, tịnh giới, an nhẫn, tinh tấn, tịnh lự Ba-la-mật-đa như thế, vì do Bát-nhã-ba-la-mật-đa này nhiếp thọ, nên gọi là kẻ có mắt; lại vì do Bát-nhã-ba-la-mật-đa nhiếp thọ nên bố thí v.v... tất cả đều có tên là đáo bỉ ngạn.

Khi ấy, trời Đế Thích liền bạch cụ thọ Xá Lợi Tử: Như Đại đức đã nói bố thí v.v... năm Ba-la-mật-đa, cốt yếu là do Bát-nhã-ba-la-mật-đa nhiếp thọ, mới được gọi là đáo bỉ ngạn, thì đâu có thể nói: Cốt yếu là vì do bố thí Ba-la-mật-đa nhiếp thọ mà năm cái khác được có tên là đáo bỉ ngạn; cốt yếu là vì do tịnh giới Ba-la-mật-đa nhiếp thọ mà năm cái khác được có tên là đáo bỉ ngạn; cốt yếu là vì do an nhẫn Ba-la-

mật-đa nhiếp thọ, nên năm cái khác được có tên là đáo bỉ ngạn; cốt yếu là vì do tinh tấn Ba-la-mật-đa nhiếp thọ, nên năm cái khác được có tên là đáo bỉ ngạn; cốt yếu là vì do tịnh lự Ba-la-mật-đa nhiếp thọ mà năm cái khác được có tên là đáo bỉ ngạn. Hoặc có nhơn duyên nào khác mà chỉ khen ngợi Bát-nhã vượt hơn năm Ba-la-mật-đa khác?

Xá Lợi Tử đáp: Chẳng phải vậy! Chẳng phải vậy! Vì sao? Đây Kiều Thi Ca! Vì Chẳng phải do bố thí Ba-la-mật-đa nhiếp thọ, mà năm cái khác được tên là đáo bỉ ngạn; vì chẳng phải do tịnh giới Ba-la-mật-đa nhiếp thọ, mà năm cái khác được tên là đáo bỉ ngạn; vì chẳng phải do an nhẫn Ba-la-mật-đa nhiếp thọ, mà năm cái khác được tên là đáo bỉ ngạn; vì chẳng phải do tinh tấn Ba-la-mật-đa nhiếp thọ, mà năm cái khác được tên là đáo bỉ ngạn; vì chẳng phải do tịnh lự Ba-la-mật-đa nhiếp thọ, mà năm cái khác được tên là đáo bỉ ngạn, vì chỉ do Bát-nhã-ba-la-mật-đa nhiếp thọ, nên năm cái khác được tên là đáo bỉ ngạn. Vì sao? Vì các đại Bồ-tát cốt yếu là trụ Bát-nhã-ba-la-mật-đa mới có khả năng viên mãn bố thí, tịnh giới, an nhẫn, tinh tấn, tịnh lự Bát-nhã Ba-la-mật-đa; chẳng phải trụ năm cái khác có thể thành tựu việc ấy. Vì vậy nên Bát-nhã-ba-la-mật-đa đối với năm thứ trước là tối thắng, là tôn quý, là cao siêu, là vi diệu, là cao cả, là không gì trên, không gì bằng, không gì hơn.

Lúc bấy giờ, Xá Lợi Tử bạch Phật: Bạch Thế Tôn! Các đại Bồ-tát nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa như thế nào?

Phật dạy: Đây Xá Lợi Tử! Đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát sắc mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng được dẫn phát thọ, tưởng, hành, thức mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn! Vì sao đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát sắc mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng được dẫn phát thọ, tưởng, hành, thức mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa?

Này Xá Lợi Tử! Vì sắc không làm, không nghĩ, không sanh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát sắc, mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; vì thọ, tưởng, hành, thức không làm, không nghĩ, không sanh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát thọ, tưởng, hành, thức, mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Lại nữa, Xá Lợi Tử! Đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát nhãn xứ mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng được dẫn phát nhĩ, tỷ, thiệt, thân, ý xứ mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn! Vì sao đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát nhãn xứ mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng được dẫn phát nhĩ, tỳ, thiệt, thân, ý xứ mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa?

Này Xá Lợi Tử! Vì nhãn xứ không làm, không nghỉ, không sanh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát nhãn xứ, mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; vì nhĩ, tỳ, thiệt, thân, ý xứ không làm, không nghỉ, không sanh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát nhĩ, tỳ, thiệt, thân, ý xứ, mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Lại nữa, Xá Lợi Tử! Đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát sắc xứ mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng được dẫn phát thanh, hương, vị, xúc, pháp xứ mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn! Vì sao đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát sắc xứ mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng được dẫn phát thanh, hương, vị, xúc, pháp xứ mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa?

Này Xá Lợi Tử! Vì sắc xứ không làm, không nghỉ, không sanh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát sắc xứ mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; vì thanh, hương, vị, xúc, pháp xứ không làm, không nghỉ, không sanh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát thanh, hương, vị, xúc, pháp xứ, mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Lại nữa, Xá Lợi Tử! Đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát nhãn giới mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng được dẫn phát sắc giới, nhãn thức giới và nhãn xúc cùng các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn! Vì sao đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát nhãn giới mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng được dẫn phát sắc giới, nhãn thức giới và nhãn xúc cùng các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa?

Này Xá Lợi Tử! Vì nhãn giới không làm, không nghỉ, không sanh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát nhãn giới mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; vì sắc giới cho đến các thọ do nhãn xúc làm duyên sanh ra không làm, không nghỉ, không sanh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát sắc giới cho đến các thọ

do nhãn xúc làm duyên sanh ra, mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Lại nữa, Xá Lợi Tử! Đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát nhĩ giới mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng được dẫn phát thanh giới, nhĩ thức giới và nhĩ xúc cùng các thọ do nhĩ xúc làm duyên sanh ra mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn! Vì sao đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát nhĩ giới mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng được dẫn phát thanh giới, nhĩ thức giới và nhĩ xúc cùng các thọ do nhĩ xúc làm duyên sanh ra mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa?

Này Xá Lợi Tử! Vì nhĩ giới không làm, không nghỉ, không sanh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát nhĩ giới mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; vì thanh giới cho đến các thọ do nhĩ xúc làm duyên sanh ra không làm, không nghỉ, không sanh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát thanh giới cho đến các thọ do nhĩ xúc làm duyên sanh ra, mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Lại nữa, Xá Lợi Tử! Đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát tỷ giới mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng được dẫn phát hương giới, tỷ thức giới và tỷ xúc cùng các thọ do tỷ xúc làm duyên sanh ra mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn! Vì sao đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát tỷ giới mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng được dẫn phát hương giới, tỷ thức giới và tỷ xúc cùng các thọ do tỷ xúc làm duyên sanh ra mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa?

Này Xá Lợi Tử! Vì tỷ giới không làm, không nghỉ, không sanh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát tỷ giới mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; vì hương giới cho đến các thọ do tỷ xúc làm duyên sanh ra không làm, không nghỉ, không sanh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát hương giới cho đến các thọ do tỷ xúc làm duyên sanh ra, mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Lại nữa, Xá Lợi Tử! Đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát thiệt giới mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng được dẫn phát vị giới, thiệt thức giới và thiệt xúc cùng các thọ do thiệt xúc làm duyên sanh ra mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn! Vì sao đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát thiết giới mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng được dẫn phát vị giới, thiết thức giới và thiết xúc cùng các thọ do thiết xúc làm duyên sanh ra mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa?

Này Xá Lợi Tử! Vì thiết giới không làm, không nghỉ, không sanh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát thiết giới mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; vì vị giới cho đến các thọ do thiết xúc làm duyên sanh ra không làm, không nghỉ, không sanh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát vị giới cho đến các thọ do thiết xúc làm duyên sanh ra, mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Lại nữa, Xá Lợi Tử! Đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát thân giới mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng được dẫn phát xúc giới, thân thức giới và thân xúc cùng các thọ do thân xúc làm duyên sanh ra mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn! Vì sao đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát thân giới mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng được dẫn phát xúc giới, thân thức giới và thân xúc cùng các thọ do thân xúc làm duyên sanh ra mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa?

Này Xá Lợi Tử! Vì thân giới không làm, không nghỉ, không sanh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát thân giới mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; vì xúc giới cho đến các thọ do thân xúc làm duyên sanh ra không làm, không nghỉ, không sanh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát xúc giới cho đến các thọ do thân xúc làm duyên sanh ra, mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Lại nữa, Xá Lợi Tử! Đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát ý giới mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng được dẫn phát pháp giới, ý thức giới và ý xúc cùng các thọ do ý xúc làm duyên sanh ra mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn! Vì sao đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát ý giới mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng được dẫn phát pháp giới, ý thức giới và ý xúc cùng các thọ do ý xúc làm duyên sanh ra mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa?

Này Xá Lợi Tử! Vì ý giới không làm, không nghỉ, không sanh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát ý giới mà nên dẫn phát

Bát-nhã-ba-la-mật-đa; vì pháp giới cho đến các thọ do ý xúc làm duyên sanh ra không làm, không nghỉ, không sanh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát pháp giới cho đến các thọ do ý xúc làm duyên sanh ra, mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Lại nữa, Xá Lợi Tử! Đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát địa giới mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng được dẫn phát thủy, hỏa, phong, không, thức giới mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn! Vì sao đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát địa giới mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng được dẫn phát thủy, hỏa, phong, không, thức giới mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa?

Này Xá Lợi Tử! Vì địa giới không làm, không nghỉ, không sanh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát địa giới mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; vì thủy, hỏa, phong, không, thức giới không làm, không nghỉ, không sanh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát thủy, hỏa, phong, không, thức giới, mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Lại nữa, Xá Lợi Tử! Đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát vô minh mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng được dẫn phát hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh, lão tử, sầu, than, khổ, ưu, não mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn! Vì sao đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát vô minh mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng được dẫn phát hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh, lão tử, sầu, than, khổ, ưu, não mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa?

Này Xá Lợi Tử! Vì vô minh không làm, không nghỉ, không sanh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát vô minh mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; vì hành cho đến lão tử, sầu, than, khổ, ưu, não không làm, không nghỉ, không sanh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát hành cho đến lão tử, sầu, than, khổ, ưu, não, mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Lại nữa, Xá Lợi Tử! Đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát bố thí Ba-la-mật-đa mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng được dẫn phát tịnh giới, an nhẫn, tinh tấn, tịnh lực, Bát-nhã Ba-la-mật-đa mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn! Vì sao đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát bố thí Ba-la-mật-đa mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng được dẫn phát tịnh giới, an nhẫn, tinh tấn, tịnh lự, Bát-nhã Ba-la-mật-đa mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa?

Này Xá Lợi Tử! Vì bố thí Ba-la-mật-đa không làm, không nghĩ, không sanh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát bố thí Ba-la-mật-đa mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; vì tịnh giới cho đến Bát-nhã-ba-la-mật-đa không làm, không nghĩ, không sanh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát tịnh giới cho đến Bát-nhã-ba-la-mật-đa, mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Lại nữa, Xá Lợi Tử! Đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát pháp không nội mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng được dẫn phát pháp không ngoại, pháp không nội ngoại, pháp không không, pháp không lớn, pháp không thắng nghĩa, pháp không hữu vi, pháp không vô vi, pháp không rốt ráo, pháp không không biên giới, pháp không tản mạn, pháp không không đối khác, pháp không bản tánh, pháp không tự tướng, pháp không cộng tướng, pháp không tất cả pháp, pháp không chẳng thể nắm bắt được, pháp không không tánh, pháp không tự tánh, pháp không không tánh tự tánh mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn! Vì sao đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát pháp không nội mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng được dẫn phát pháp không ngoại, pháp không nội ngoại, pháp không không, pháp không lớn, pháp không thắng nghĩa, pháp không hữu vi, pháp không vô vi, pháp không rốt ráo, pháp không không biên giới, pháp không tản mạn, pháp không không đối khác, pháp không bản tánh, pháp không tự tướng, pháp không cộng tướng, pháp không tất cả pháp, pháp không chẳng thể nắm bắt được, pháp không không tánh, pháp không tự tánh, pháp không không tánh tự tánh mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa?

Này Xá Lợi Tử! Vì pháp không nội không làm, không nghĩ, không sanh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát pháp không nội mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; vì pháp không ngoại cho đến pháp không không tánh tự tánh không làm, không nghĩ, không sanh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát pháp không

ngoại cho đến pháp không không tánh tự tánh, mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Lại nữa, Xá Lợi Tử! Đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát chơn như mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng được dẫn phát pháp giới, pháp tánh, tánh chẳng hư vọng, tánh chẳng đối khác, tánh bình đẳng, tánh ly sanh, định pháp, trụ pháp, thật tế, cảnh giới hư không, cảnh giới bất tư nghi mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn! Vì sao đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát chơn như mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng được dẫn phát pháp giới, pháp tánh, tánh chẳng hư vọng, tánh chẳng đối khác, tánh bình đẳng, tánh ly sanh, định pháp, trụ pháp, thật tế, cảnh giới hư không, cảnh giới bất tư nghi mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa?

Này Xá Lợi Tử! Vì chơn như không làm, không nghĩ, không sanh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát chơn như mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; vì pháp giới cho đến cảnh giới bất tư nghi không làm, không nghĩ, không sanh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát pháp giới cho đến cảnh giới bất tư nghi, mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Lại nữa, Xá Lợi Tử! Đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát Thánh đế khổ mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng được dẫn phát Thánh đế tập, diệt, đạo mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn! Vì sao đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát Thánh đế khổ mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng được dẫn phát Thánh đế tập, diệt, đạo mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa?

Này Xá Lợi Tử! Vì Thánh đế khổ không làm, không nghĩ, không sanh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát Thánh đế khổ mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; vì Thánh đế tập, diệt, đạo không làm, không nghĩ, không sanh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát Thánh đế tập, diệt, đạo, mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Lại nữa, Xá Lợi Tử! Đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát bốn tịnh lự mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng được dẫn phát bốn vô lượng, bốn định vô sắc mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn! Vì sao đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát bốn tịnh lự mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; chẳng được dẫn phát bốn vô lượng, bốn định vô sắc mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa?

Này Xá Lợi Tử! Vì bốn tịnh lự không làm, không nghỉ, không sanh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát bốn tịnh lự mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa; vì bốn vô lượng, bốn định vô sắc không làm, không nghỉ, không sanh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên đại Bồ-tát chẳng được dẫn phát bốn vô lượng, bốn định vô sắc, mà nên dẫn phát Bát-nhã-ba-la-mật-đa.

Quyển Thứ 172

HẾT